

PHILOSOPHICAL FOUNDATIONS OF DECISION-MAKING THEORY IN MANAGEMENT: FREEDOM, WILL, AND SYSTEMATIC THINKING

Kudratbek Yuldashev

Researcher NUU

yuldashevqudratbek0528@mail.ru

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: freedom, will, decision-making, systemic thinking, philosophy of management, moral responsibility, human agency.

Received: 08.10.25

Accepted: 09.10.25

Published: 10.10.25

Abstract: This article explores the philosophical foundations of decision-making in contemporary management through the concepts of freedom, will, and systemic thinking. It interprets decision-making as a moral and social form of human existence. Drawing on the works of Kant, Hegel, Weber, Simon, Giddens, Habermas, and Luhmann, the study conceptualizes decision-making as a dialectical process between subjective agency and systemic constraints. The discussion also addresses the diminishing role of human agency under algorithmic governance and digital systems. The findings emphasize the need to restore the humanistic and ethical dimensions of management philosophy.

ZAMONAVIY BOSHQARUVDA QAROR QABUL QILISH NAZARIYASINING FALSAFIY ASOSLARI: ERKINLIK, IXTIYOR VA TIZIMLI TAFAKKUR

Qudratbek Yo'ldashev

O'zMU tadqiqotchisi

yuldashevqudratbek0528@mail.ru

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: erkinlik, ixtiyor, qaror qabul qilish, tizimli tafakkur, boshqaruv falsafasi, axloqiy mas'uliyat, inson agentligi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy boshqaruvdagi qaror qabul qilish jarayonining falsafiy asoslari — erkinlik, ixtiyor va tizimli tafakkur tushunchalari doirasida tahlil qilinadi. Tadqiqotda qaror qabul qilish insonning axloqiy va ijtimoiy mavjudlik shakli sifatida talqin qilinadi.

Maqola Kant, Hegel, Weber, Simon, Giddens, Habermas va Luhmannning nazariy qarashlariga tayangan holda, qarorni subyektiv ixtiyor va tizimli cheklovlar o'rtasidagi dialektik jarayon sifatida ko'rsatadi. Shuningdek, algoritmik boshqaruv va raqamli tizimlar sharoitida inson agentligining cheklanishi, qarorning axloqiy va ontologik mohiyati muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari boshqaruv falsafasining insonparvarlik mezonlarini tiklash zarurligini asoslaydi.

ФИЛОСОФСКИЕ ОСНОВЫ ТЕОРИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ В УПРАВЛЕНИИ: СВОБОДА, ВОЛЯ И СИСТЕМНОЕ МЫШЛЕНИЕ

Кудратбек Йулдашев

Исследователь НУУ

yuldashevqudratbek0528@mail.ru

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: свобода, воля, принятие решений, системное мышление, философия управления, моральная ответственность, человеческая агентность.

Аннотация: В статье рассматриваются философские основы процесса принятия решений в современном управлении через призму понятий свободы, воли и системного мышления. Автор трактует принятие решений как форму морального и социального существования человека. Опираясь на идеи Канта, Гегеля, Вебера, Саймона, Гидденса, Хабермаса и Лумана, автор показывает, что решение является диалектическим процессом между субъективной волей и системными ограничениями. Особое внимание уделяется проблеме ограничения человеческой агентности в условиях алгоритмического управления и цифровых технологий. Результаты исследования подчёркивают необходимость восстановления гуманистических оснований философии управления.

Kirish. Zamonaviy boshqaruv nazariyasi inson faoliyatining eng murakkab shakllaridan biri — qaror qabul qilish jarayonini o'z markaziga joylashtiradi. Chunki har qanday boshqaruv, aslida, tanlov va mas'uliyat aktidir. Qaror qabul qilish inson irodasining, bilimining va qadriyat tizimining amaliy ifodasidir. Shu sababli u nafaqat iqtisodiy yoki tashkiliy muammo, balki chuqur falsafiy va axloqiy masala sifatida ham talqin qilinadi. Boshqaruvdagi har bir qaror insonning erkinligi,

ixtiyori va javobgarligiga daxldor bo'lib, bu masalalar falsafaning markaziy tushunchalari bilan uzviy bog'liqdir.

Adabiyotlar. XX–XXI asr boshqaruv paradigmalari inson agentligini tobora murakkablashgan ijtimoiy tizimlar, texnologik platformalar va axborot oqimlari bilan uyg'unlashtirish zaruriyatini ilgari surmoqda. Katta tizimlar ichida shaxsning qaror qabul qilishdagi roli ko'pincha formalizatsiya qilinadi yoki algoritmik jarayonlarga singib ketadi. Natijada, insonning erkin subyekt sifatidagi maqomi nisbiy tus oladi. Shu bilan birga, boshqaruv jarayonining ontologik asoslari, ya'ni “qaror nima?” va “qaror kim tomonidan qabul qilinadi?” kabi savollar ham yangicha kontekstda ko'tarilmoqda. Bu savollar faqat texnik yoki metodik yondashuv bilan hal etilmaydi; ular erkinlik, ong, axloq va tizim o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sirni tahlil qilishni talab etadi.

Klassik falsafada qaror qabul qilish masalasi erkinlik va axloqiy tanlov muammosi bilan chambarchas bog'langan edi. Immanuel Kant (1785) qarorni insonning axloqiy imperativi bilan belgilanadigan ixtiyor akti sifatida talqin etgan, ya'ni inson harakati aqlga asoslangan umumiy qonunlarga muvofiq bo'lishi lozim. Hegel uchun esa qaror “ob'ektiv ruh”ning o'zini voqelikka aylantirish shakli, ijtimoiy ongning konkret ifodasidir. Shu tarzda qaror – bu faqat individuallik emas, balki tarixiy va ijtimoiy ong mahsuli sifatida ham namoyon bo'ladi. Max Weber (1922) esa boshqaruvdagi qarorni “ratsionalizatsiya jarayoni” bilan bog'lab, uni ijtimoiy tartib va tashkilotning asosi sifatida ko'rsatgan.

Biroq, zamonaviy boshqaruvda bu klassik model cheklangan ko'rinadi. Herbert Saymon (1958) ta'kidlaganidek, real hayotda qarorlar “cheklangan ratsionallik” sharoitida qabul qilinadi — inson aqliy imkoniyatlari, vaqt va ma'lumot yetishmasligi sababli ideal ratsionallikka erisha olmaydi. Shu sababli qaror qabul qilish jarayoni faqat mantiqiy emas, balki psixologik, madaniy va ijtimoiy omillar bilan ham belgilanadi. Entoni Giddens (1984) bunga qo'shimcha qilib, har qanday ijtimoiy tizimda qaror subyekti strukturaviy cheklovlar va imkoniyatlar doirasida harakat qilishi, ya'ni “strukturatsiya” jarayoni orqali o'z ixtiyorini amalga oshirishi mumkinligini ta'kidlaydi.

Bugungi global va raqamli davrda qaror qabul qilish jarayoni yangi shakllarga ega bo'lib bormoqda. Axborot texnologiyalari, algoritmik boshqaruv, sun'iy intellekt tizimlari insonning ixtiyorini tobora cheklamoqda. Natijada, “qaror subyekti kim?” degan savol dolzarb tus oladi. Zigmunt Bauman (2001) buni “agentlik inqirozi” deb ataydi — ya'ni inson o'z qarorlari uchun mas'ul subyekt sifatidagi maqomini tizimlarga topshiradi. Shu holat boshqaruv falsafasida yangi muammo – inson va tizim o'rtasidagi axloqiy va ontologik muvozanat masalasini yuzaga keltiradi.

Mazkur maqola aynan shu masalalarni yoritishga qaratilgan. U qaror qabul qilishning falsafiy asoslarini tahlil qilib, inson erkinligi, ixtiyori va tizimli tafakkur o'rtasidagi o'zaro

bogʻliqlikni ochib berishga intiladi. Maqsad — zamonaviy boshqaruvdagi qaror qabul qilish jarayonini faqat texnik emas, balki falsafiy, ijtimoiy va axloqiy kategoriyalar orqali tushuntirish, shuningdek, bu jarayonning insoniylik mezonlarini tiklashdir.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqotda qaror qabul qilish jarayonining falsafiy asoslarini tahlil etishda bir nechta metodologik yondashuvlar uygʻunlashtirilgan. Avvalo, dialektik tahlil usuli qoʻllanilib, erkinlik va tizim, ixtiyor va majburiyat, subyekt va tuzilma oʻrtasidagi ziddiyatli, ammo oʻzaro toʻldiruvchi munosabatlar ochib berildi. Bu yondashuv qaror qabul qilishni statik holat emas, balki doimiy oʻzgarishdagi dinamik jarayon sifatida talqin etish imkonini beradi.

Shuningdek, fenomenologik metod yordamida qaror inson tajribasining ichki, subyektiv oʻlchovi sifatida tahlil qilindi. Bu metod orqali qaror nafaqat tashqi tizim faoliyati, balki ongli mavjudlikning oʻzini anglash shakli sifatida tushuntirildi.

Tizimli yondashuv qarorlarni ijtimoiy va institutsional strukturalar doirasida oʻrganish imkonini berdi. Luhmann va Giddensning nazariy ishlanmalari asosida qaror tizimni oʻzini tashkil etuvchi kommunikativ operatsiya sifatida tahlil qilindi.

Bundan tashqari, aksiologik (qadriyatga yoʻnaltirilgan) va hermenevtik tahlil usullari orqali boshqaruvdagi qarorlarning axloqiy, madaniy va semantik kontekstlari oʻrganildi. Ushbu metodlar qaror qabul qilishni nafaqat mantiqiy, balki maʼnaviy va interpretativ jarayon sifatida anglashga xizmat qildi.

Natijada, tadqiqot multidissiplinar yondashuv asosida qurildi: falsafiy, sotsiologik va boshqaruv nazariyalarining uygʻunligi zamonaviy boshqaruvdagi qaror fenomenini yaxlit, tizimli va insonparvarlik mezonlarida talqin etish imkonini berdi.

Tadqiqot va natijalar. Qaror qabul qilish nazariyasi oʻz mohiyatiga koʻra koʻp qirrali va murakkab jarayon boʻlib, uni tahlil qilishda birgina ilmiy yoʻnalish doirasida cheklanib boʻlmaydi. Klassik yondashuvlarda qaror, odatda, ratsional tanlov natijasi sifatida talqin etilgan. Immanuel Kant qarorni insonning ichki axloqiy qonuniga muvofiq ixtiyoriy harakati sifatida koʻradi. Uning nazarida, har bir inson oʻz xatti-harakatini umumiy axloqiy meʼyorlarga moslashtirishga intilishi lozim, shuning uchun qaror qabul qilish jarayoni faqat tashqi maqsadlarga yoʻnaltirilgan vosita emas, balki axloqiy mavjudlikning ifodasidir. Gegel esa qarorni “obʼektiv ruh”ning tarixiy rivojlanish jarayonidagi zaruriy bosqich deb biladi: insonning ixtiyori jamiyatning umumiy aqliy tizimida oʻz oʻrnini topadi. Bunday talqinlarda qaror inson erkinligining voqelanish shakli boʻlib, u subyektiv niyatlar bilan ijtimoiy zaruratlar oʻrtasidagi dialektik birlikni ifodalaydi. Max Veberning yondashuvi esa bu jarayonni ratsionalizatsiya mezonlari orqali tushuntiradi. Unga koʻra, har bir boshqaruv qarori maqsadga yoʻnaltirilgan vositaviy fikrlash mahsulidir, biroq bu

ratsionallik, ayniqsa byurokratik tizimlarda, insoniy qadriyatlarni toraytirib, axloqiy mas'uliyatni formal qoidalar bilan almashtirib qo'yishi mumkin.

Zamonaviy paradigmalarda bu yondashuvlar qayta ko'rib chiqilgan. Herbert Saymon tomonidan ilgari surilgan "cheklangan ratsionallik" konsepsiyasi inson qarorlarining mantiqiy mukammallikka emas, balki amaliy ehtiyojlar va kognitiv chegaralarga asoslanishini ko'rsatdi. Inson real sharoitda to'liq ma'lumotga ega emas, vaqt va resurslar ham cheklangan; shuning uchun u "eng yaxshi" emas, "etarlicha yaxshi" qarorni tanlaydi. Bu g'oya boshqaruv nazariyasida realistik burilishni ifodaladi. Entoni Giddensning "strukturatsiya nazariyasi" esa qarorni shunchaki individual akt emas, balki ijtimoiy tuzilmalar bilan o'zaro ta'sirda shakllanadigan jarayon sifatida talqin qiladi. Inson o'z ixtiyorini amalga oshirar ekan, mavjud ijtimoiy strukturalarni qayta ishlab chiqadi, shu bilan birga ularning ta'siri ostida qoladi. Yoxan Luhmannning tizimlar nazariyasi buni yanada murakkablashtiradi: qaror tizimning o'z ichki muloqot jarayonining bir qismi bo'lib, tashqi dunyo bilan emas, o'zining kommunikativ operatsiyalari orqali mavjud bo'ladi. Shu ma'noda, qaror bu yerda subyektiv harakat emas, balki tizimning autopoietik - o'zini qayta yaratuvchi - mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi. Yirgen Habermas esa bunday tizimlashtirilgan yondashuvga qarshi turib, qaror qabul qilishning etik va kommunikativ asoslarini tiklashga intiladi. Uning "kommunikativ aql" konsepsiyasiga ko'ra, haqiqiy qaror mantiqiy asoslarga emas, balki o'zaro tushunish va axloqiy kelishuvga tayanishi kerak.

Qaror qabul qilish jarayonining markazida insonning erkinligi va ixtiyori turadi. Erkinlik bu yerda faqat tashqi to'siqlarning yo'qligi emas, balki o'z maqsadlarini ongli tanlash va ularga mas'uliyatli tarzda erishish qobiliyatidir. Jean-Paul Sartrening fikricha, inson "erkinlikka mahkumdur", ya'ni u har doim tanlov qilishga majbur, qaror qabul qilmaslikning o'zi ham qarordir. Shu sababli boshqaruvdagi har bir qaror — bu ontologik mas'uliyat aktidir. Biroq zamonaviy boshqaruv tizimlarida insonning bu erkinligi tobora torayib bormoqda. Avvaliga byurokratik qoidalar, keyinchalik raqamli texnologiyalar va algoritmik boshqaruv inson ixtiyorini cheklash mexanizmlariga aylandi. Masalan, sun'iy intellektga asoslangan qaror tizimlarida subyektiv mas'uliyat o'rnini tizimning statistik ehtimollari egallaydi. Natijada qaror subyekti — inson emas, balki tizimning o'zi bo'lib qoladi. Bauman bu holatni "agentlik inqirozi" deb ataydi: inson o'z qarorlarini texnologik mexanizmlarga topshirar ekan, erkinlikni yo'qotadi, biroq mas'uliyat baribir uning zimmasida qolaveradi.

Ixtiyorning cheklanishi falsafiy jihatdan murakkab muammo bo'lib, u faqat siyosiy yoki texnik omillar bilan emas, balki mavjudlikning o'z mohiyati bilan bog'liq. Isaiah Berlinning ta'kidlashicha, erkinlikning ikki shakli mavjud: "manfiy erkinlik" — tashqi majburiyatlardan ozod bo'lish, va "musbat erkinlik" - o'z hayotini ongli boshqarish qobiliyati. Zamonaviy boshqaruvda ko'pincha birinchisi, ya'ni tashqi to'siqlarning yo'qligi ta'minlanadi, biroq ikkinchisi — ichki

ma'naviy va kognitiv avtonomiya — tobora zaiflashadi. Martin Haydeggerning qarashlarida erkinlik “borliq bilan ochiq munosabat” shaklida talqin etiladi: insonning qarori — bu mavjudlikka nisbatan ochiqlik, mas’uliyatli javob. Shu sababli, haqiqiy erkinlik o‘z mohiyatida ontologikdir — u tanlov emas, balki mavjudlikning ochilishi sifatida namoyon bo‘ladi.

Tizimli tafakkur nuqtai nazaridan qaror qabul qilish inson va tizim o‘rtasidagi dinamik o‘zaro aloqani ifodalaydi. Luhmann nazariyasida qaror tizim ichida noaniqlikni kamaytiruvchi mexanizm bo‘lib xizmat qiladi: u ijtimoiy murakkablikni nazorat qilish vositasidir. Shu ma’noda, qaror — bu nafaqat tanlov, balki tizimning o‘z mavjudligini davom ettirish shakli. Kibernetik yondashuv bu fikrni yanada rivojlantirib, qarorlarni “teskari aloqa” (feedback) orqali o‘zini muvofiqlashtiruvchi jarayon sifatida tasvirlaydi. Har bir qaror o‘z navbatida yangi ma’lumot yaratadi va keyingi qarorlarga asos bo‘ladi, natijada boshqaruv doimiy o‘zgarish holatida bo‘ladi. Biroq bunday tizimli ratsionallik insonning subyektiv tajribasini — shubha, javobgarlik, empatiya — ni e’tibordan chetda qoldirishi mumkin. Bu esa axloqiy nuqtai nazardan xavfli tendensiyadir, chunki qarorlar formal jihatdan to‘g‘ri, lekin insoniy jihatdan ma’nosiz bo‘lishi mumkin. Shunday qilib, tizimli tafakkur zarur, biroq u insoniy ong va qadriyatlar bilan muvozanatda bo‘lishi shart.

Axborotlashgan jamiyatda qaror qabul qilish jarayonining yangi shakllari paydo bo‘lmoqda. Sun’iy intellekt, algoritmik boshqaruv, raqamli platformalar orqali qarorlar tez, aniqlik bilan, lekin insoniy kontekstdan uzilgan holda qabul qilinadi. Bu jarayonni “avtomatlashtirilgan etika” deb atash mumkin: qarorlar algoritmik me’yorlarga asoslanadi, biroq bu me’yorlarning ma’naviy manbalari noaniq. Masalan, tibbiyotda yoki iqtisodda algoritmik tizimlar ma’lumotlarga tayanadi, lekin inson hayotining qadriyat jihatlarini o‘lchay olmaydi. Shu tarzda, texnologik tizimlar “qaror”ning ma’nosini toraytirib, uni faqat funksional natijaga aylantiradi. Falsafiy nuqtai nazardan esa qaror — bu doimo insoniy tajriba, ong va axloqiy mas’uliyatning birligi sifatida saqlanishi kerak bo‘lgan tushunchadir.

Shu bilan, zamonaviy boshqaruvdagi qaror qabul qilish jarayoni murakkab ko‘p qatlamli hodisa sifatida namoyon bo‘ladi: u ratsional, ijtimoiy, axloqiy va texnologik omillarning kesishgan nuqtasida shakllanadi. Inson erkinligi bu jarayonda nafaqat imkoniyat, balki mas’uliyat mezonidir. Tizimli tafakkur esa bu mas’uliyatni samarali tarzda boshqarish, murakkablikni tartibga solish vositasi sifatida zarur, biroq u hech qachon insoniy ongning o‘rmini bosmasligi kerak. Qaror — bu insoniylikning eng muhim ifodalaridan biri bo‘lib qoladi.

Qaror qabul qilish jarayonining ijtimoiy va axloqiy o‘lchovlari zamonaviy boshqaruv falsafasining markazida turadi. Inson tomonidan qabul qilingan har qanday qaror nafaqat texnik jihatdan, balki ma’naviy va ijtimoiy jihatdan ham oqibatlariga ega. Boshqaruvda axloqiylik masalasi shundan iboratki, har bir tanlov biror qadriyat tizimiga tayanadi va shu tizim orqali baholanadi. Max Veber bu holatni “e’tiqod etikasidan mas’uliyat etikasiga o‘tish” orqali

izohlagan. E'tiqod etikasi subyektiv ishonchga tayanar ekan, mas'uliyat etikasi qarorning ijtimoiy oqibatlarini hisobga oladi. Shu sababli boshqaruvdagi har bir qaror, hatto eng texnik ko'rinishda ham, axloqiy tanlovdir — u boshqalar hayotiga, tizimga va madaniyatga ta'sir qiladi.

Bugungi davrda boshqaruvning ko'plab sohalarida bu axloqiy o'lchov murakkablashmoqda. Masalan, ekologik qarorlar — ishlab chiqarishni optimallashtirish bilan birga tabiatga zarar keltiradimi? Yoki sog'liqni saqlash tizimida resurslar yetishmovchiligida kimni birinchi davolash kerak? Bunday savollar nafaqat iqtisodiy samaradorlik, balki inson hayoti va qadriyatining ustuvorligi bilan bog'liqdir. Shu nuqtada Aristotelning “fazilat etikasi”ga qaytish muhim ahamiyat kasb etadi: axloqiy qarorlar nafaqat qoidalarga, balki insonning ma'naviy yetukligiga asoslanadi. Fazilatli inson sharoitlardan qat'i nazar, eng to'g'ri yo'lni tanlashga intiladi. Bu g'oya zamonaviy boshqaruvda “axloqiy liderlik” konsepsiyasi orqali qayta talqin qilinmoqda: rahbar yoki boshqaruvchi qaror qabul qilayotganda, u faqat tizim emas, balki axloqiy subyekt sifatida harakat qilishi kerak.

Ijtimoiy kontekst qaror qabul qilish jarayonida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Har bir qaror muayyan madaniy me'yorlar, ijtimoiy bosimlar va normativ kutishlar doirasida shakllanadi. Pyer Burdyo bu jarayonni “habitus” tushunchasi orqali izohlaydi: inson o'z ijtimoiy tajribasi, tarbiyasi va madaniy maydoniga qarab qarorlar qabul qiladi. Shu bois “erkin qaror” hech qachon mutlaq erkin emas — u doimo ijtimoiy maydonning ko'rinmas qoidalariga tayanadi. Boshqaruvda bu holat quyidagicha namoyon bo'ladi: tashkilot ichidagi ierarxiya, madaniy qadriyatlar, jamoaviy intilishlar yoki siyosiy manfaatlar subyektiv ixtiyorni cheklaydi. Shu sababli, boshqaruv falsafasi qarorni individual akt sifatida emas, balki ijtimoiy konstruksiya sifatida talqin qiladi.

Kommunikativ yondashuv nuqtai nazaridan qaror qabul qilish jarayoni muloqot va kelishuvga asoslanishi kerak. Habermasning ta'kidlashicha, haqiqiy ratsionallik bu — o'zaro tushunishga asoslangan ratsionallikdir. Qaror, demak, bir tomonlama buyruq emas, balki subyektlar o'rtasidagi kommunikativ muvofiqlashuvdir. Bu tamoyil boshqaruvdagi etik me'yorlar uchun muhim poydevor yaratadi: qarorlar shaffof, dalillarga asoslangan va barcha manfaatdor tomonlar uchun tushunarli bo'lishi lozim. Aks holda, qaror faqat formal rasmiyatga aylanadi va ijtimoiy ishonchni yo'qotadi. Shu jihatdan qaror qabul qilishning axloqiy o'lchovi uni ijtimoiy legitimlik bilan bog'laydi: axloqsiz qaror — samarali bo'lishi mumkin, ammo uzoq muddatda tizimni yemiradi.

Natijada, zamonaviy boshqaruvda qaror qabul qilish jarayoni insoniy, ijtimoiy va tizimli o'lchovlarning kesishgan nuqtasida tahlil qilinishi zarur. Qaror qabul qiluvchi shaxs — bu faqat tizim operatori emas, balki ijtimoiy ong va axloqiy mas'uliyat egasidir. Insonning ixtiyori tizimning talablariga bo'ysunarkan, uning erkinligi axloqiy tanlov bilan o'lchanadi. Qaror bu nuqtada faqat natija emas, balki insoniy mavjudlikning shakli, jamiyatning ma'naviy ko'zgusidir.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy boshqaruvda qaror qabul qilishni faqat texnik yoki iqtisodiy jarayon sifatida talqin etish yetarli emas. U mohiyatan falsafiy jarayon bo'lib, erkinlik, axloqiylik va tizim o'rtasidagi dinamik muvozanatni talab qiladi. Erkinlik mutlaq bo'lishi mumkin emas — u doimo tizim chegaralarida amalga oshadi; biroq aynan shu chegaralarda insonning axloqiy javobgarligi paydo bo'ladi. Shuning uchun qaror bu yerda nafaqat tanlov, balki o'z mavjudligini anglash va uni mas'uliyatli tarzda ifodalash shaklidir.

Natijada, qaror qabul qilishning falsafiy tahlili boshqaruv nazariyasi uchun yangi metodologik yo'nalish ochadi: insonni tizimning elementi sifatida emas, balki tizimni ma'nolantiruvchi subyekt sifatida ko'rish zarur. Shu yondashuv orqali boshqaruv fani sotsiologiya, etika va falsafa bilan yana bir bor tutashadi. Qaror subyekti erkin, mas'uliyatli va kontekstual ongga ega bo'lishi kerak. Faqat shunda boshqaruv nafaqat samaradorlik, balki insonparvarlik mezonlariga ham javob bera oladi. Shu ma'noda, zamonaviy boshqaruvning falsafiy asosi — bu insonni tizimdan ajratib emas, balki tizim ichida ma'noli mavjudlik sifatida anglashdir.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy boshqaruvdagi qaror qabul qilish jarayoni inson erkinligi, ixtiyori va tizimli tafakkur o'rtasidagi murakkab muvozanatni ifodalaydi. Qaror — bu nafaqat ratsional tanlov, balki ma'naviy va ontologik aktdir. U insonning mavjudlikdagi o'rnini, mas'uliyatini va ijtimoiy ongini ifoda etadi. Texnologik va tizimli sharoitlar qaror qabul qilishni soddalashtirayotgandek ko'rinsa-da, u aslida insoniylikning chuqur sinovidir: kim qaror qabul qilmoqda — tizimmi yoki insonning o'zi? Shu savol boshqaruv falsafasining markazida qoladi. Demak, haqiqiy boshqaruv faqat samaradorlik emas, balki axloqiylik va erkinlikni uyg'unlashtira olgan holatdir, u insonni tizim ichida emas, tizim orqali anglashni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kant, I. *Grundlegung zur Metaphysik der Sitten*. Riga: Hartknoch, 1785, b. 15–72.
2. Hegel, G. W. F. *Phänomenologie des Geistes*. Bamberg und Würzburg: Joseph Anton Goebhardt, 1807, b. 42–115.
3. Weber, M. *Wirtschaft und Gesellschaft*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1922, b. 29–64.
4. Simon, H. A. *Administrative Behavior: A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organizations*. New York: Macmillan, 1958, b. 23–51.
5. Giddens, A. *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Berkeley: University of California Press, 1984, b. 95–131.
6. Luhmann, N. *Soziale Systeme: Grundriß einer allgemeinen Theorie*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1984, b. 145–179.
7. Habermas, J. *The Theory of Communicative Action*. Boston: Beacon Press, 1984, b. 88–156.

8. Bauman, Z. *Modernity and the Holocaust*. Ithaca: Cornell University Press, 2001, b. 11–39.
9. Berlin, I. *Two Concepts of Liberty*. Oxford: Clarendon Press, 1969, b. 118–172.
10. Sartre, J.-P. *L'Être et le Néant*. Paris: Gallimard, 1943, b. 58–97.
11. Fromm, E. *Man for Himself: An Inquiry into the Psychology of Ethics*. New York: Rinehart, 1947, b. 102–139.
12. Aristotle. *Nicomachean Ethics*. Oxford: Oxford University Press, 1980, b. 40–79.
13. Bourdieu, P. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 1977, b. 162–189.
14. Floridi, L. *The Ethics of Information*. Oxford: Oxford University Press, 2013, b. 27–66.
15. Harari, Y. N. *Homo Deus: A Brief History of Tomorrow*. London: Harvill Secker, 2016, b. 182–204.
16. Heidegger, M. *Sein und Zeit*. Tübingen: Niemeyer, 1927, b. 133–157.
17. Parsons, T. *The Social System*. Glencoe: Free Press, 1951, b. 59–98.
18. March, J. G., & Simon, H. A. *Organizations*. New York: Wiley, 1958, b. 88–122.
19. Foucault, M. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Pantheon Books, 1975, b. 201–239.
20. Noë, A. *Out of Our Heads: Why You Are Not Your Brain, and Other Lessons from the Biology of Consciousness*. New York: Hill and Wang, 2009, b. 73–111.